

HRVATSKA NARODNA BANKA

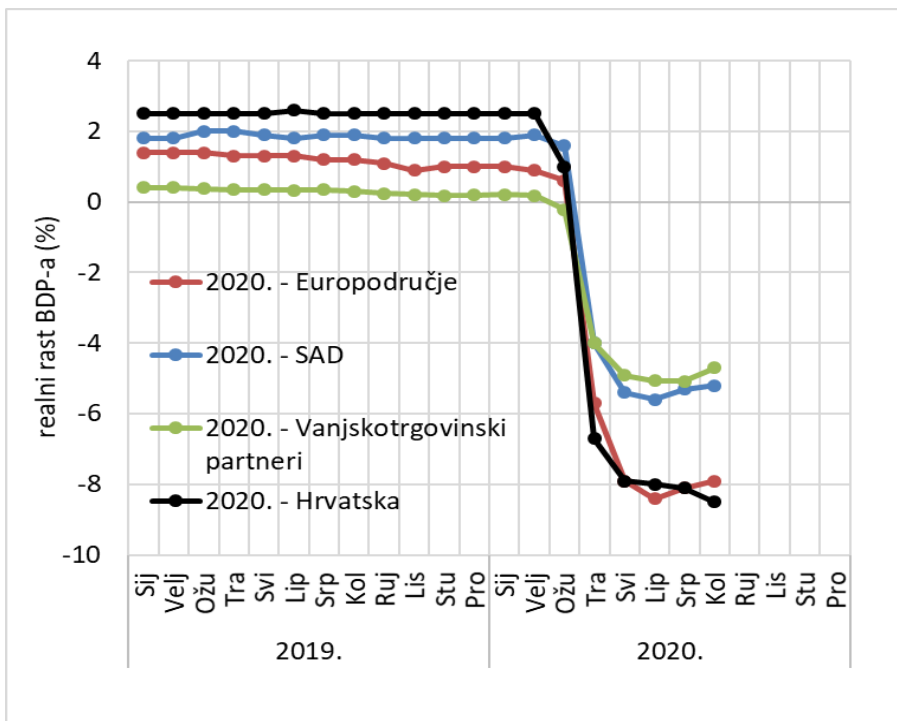
---

15. konvencija hrvatskih izvoznika
Utjecaj korona krize na hrvatsko gospodarstvo i izvoz
Boris Vujčić

rujan 2020.

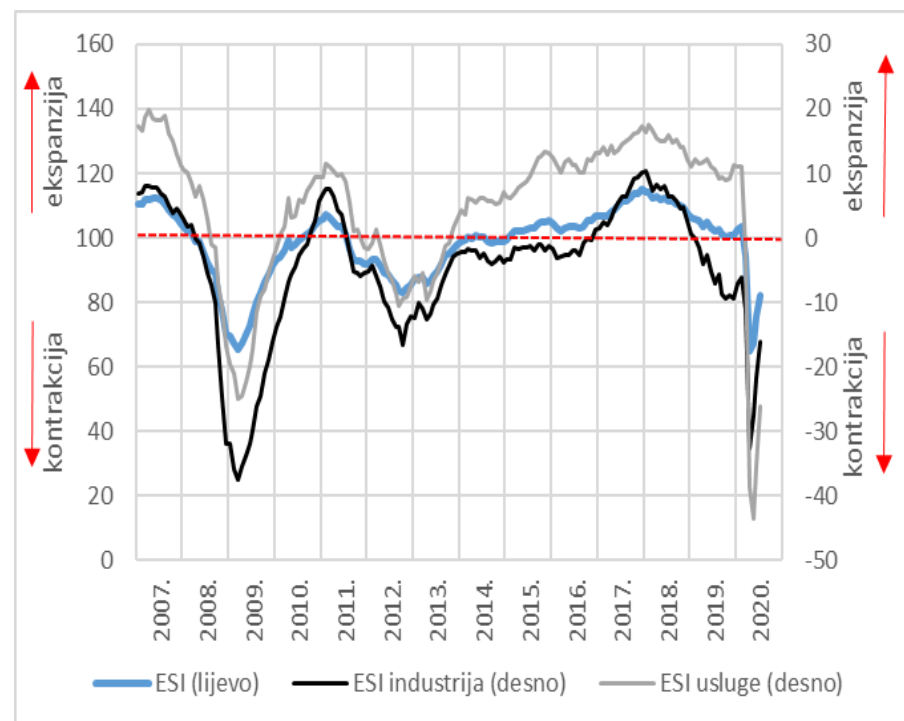
Zbog bržeg oporavka gospodarske aktivnosti, posljednja očekivanja glede globalne ekonomije povoljnija od proljetnih prognoza

Kretanje očekivanog rasta realnog BDP-a u 2020. za odabrane zemlje

Izvor: Consensus Forecast (kolovoz, 2020.)

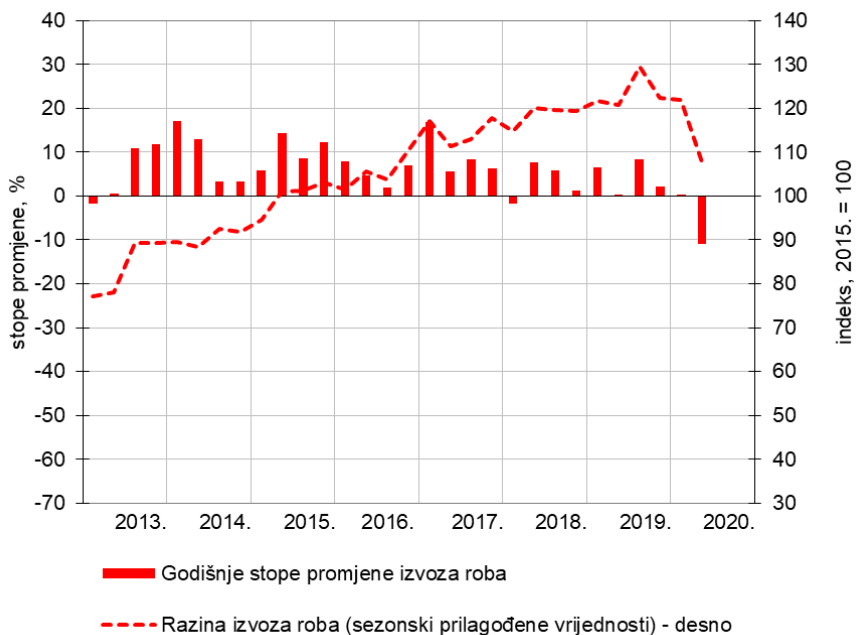
Pokazatelji pouzdanja u europodručju

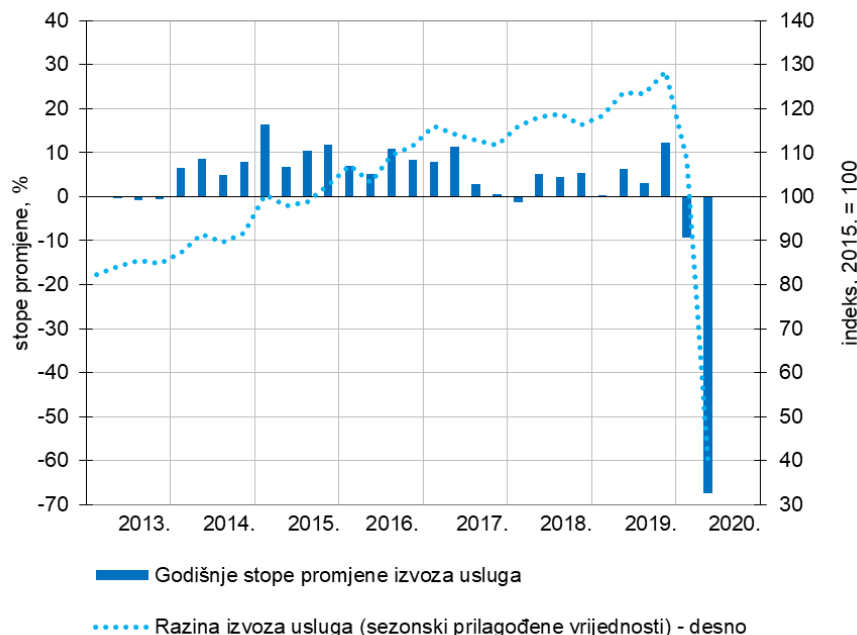
Izvor: Eurostat

Kontrakcija hrvatskog izvoza robe i, puno snažnije, usluga

Realni izvoz robe u Hrvatskoj

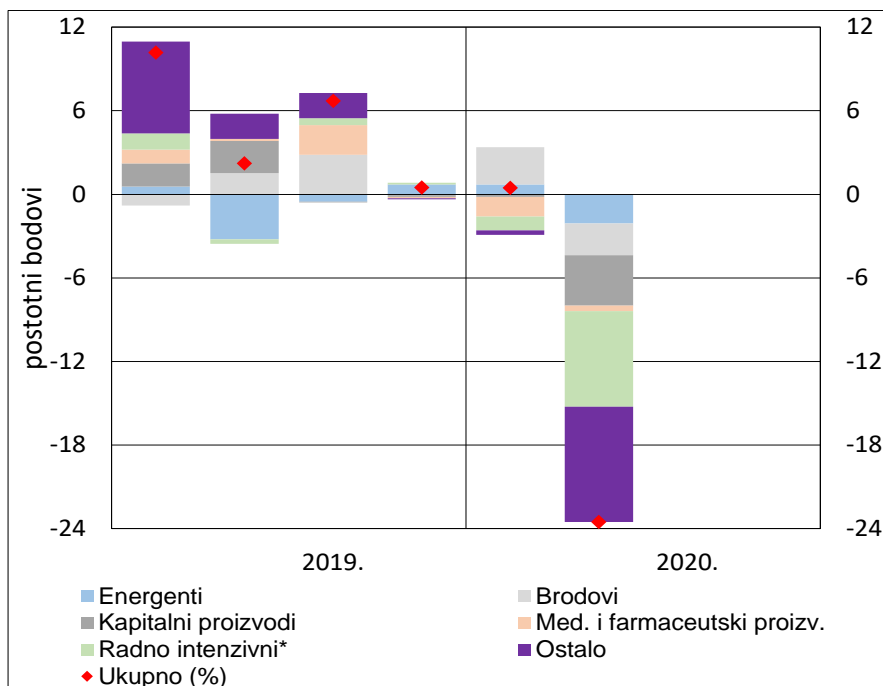
Realni izvoz usluga u Hrvatskoj

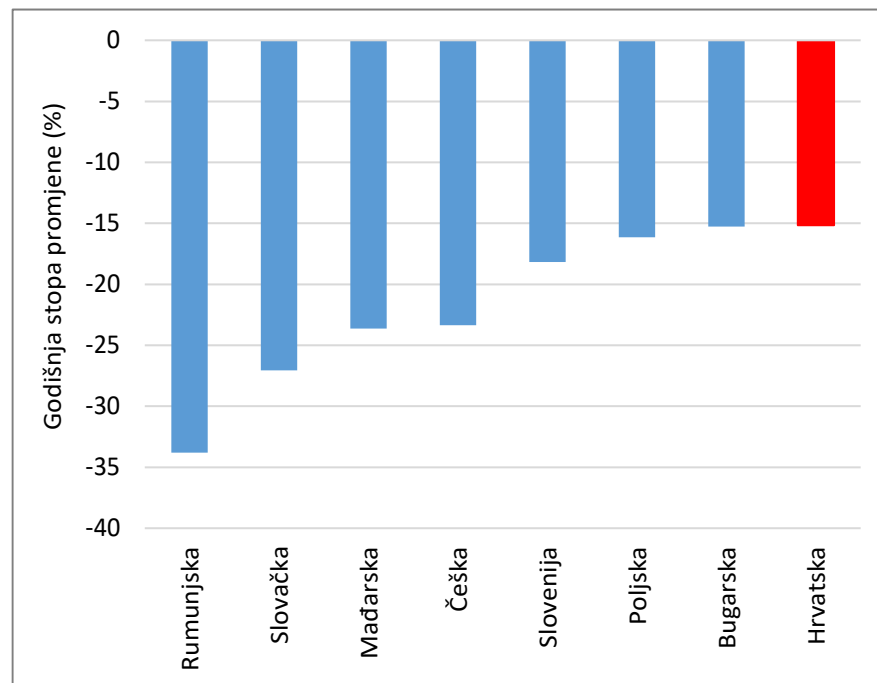
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a), izračun HNB-a

Široko rasprostranjen pad hrvatskog robnog izvoza slabiji nego u drugim zemljama

Doprinosi godišnjoj stopi promjene hrvatskog robnog izvoza, nominalno

Godišnja stopa promjene robnog izvoza u 2. tr. 2020., nominalno

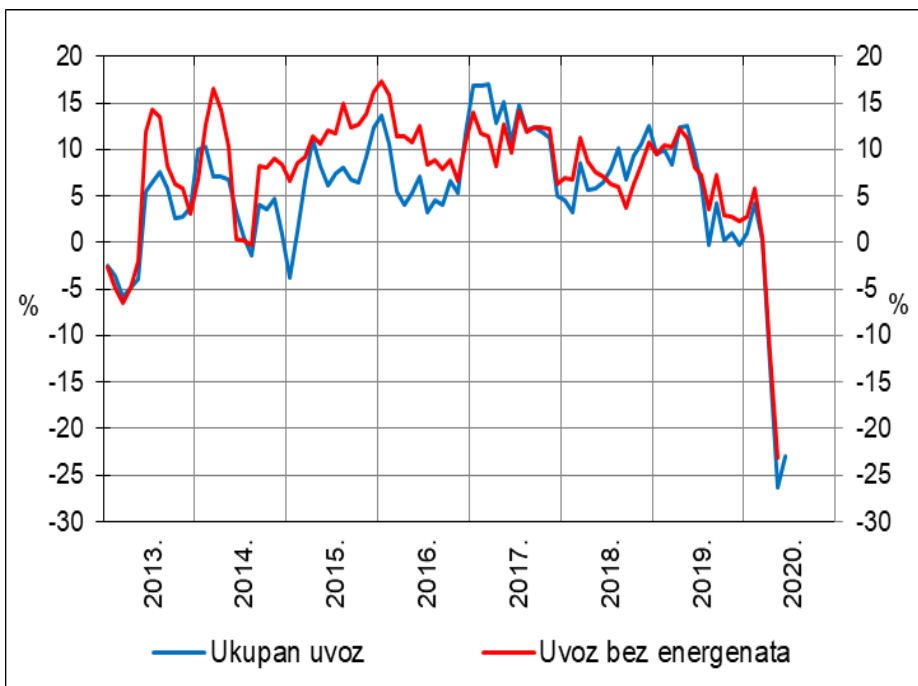
Napomena: Podaci za drugo tromjesečje 2020. odnose se na travanj i svibanj. * Radno intenzivni proizvodi uključuju (prema SMTK): tekstil, odjeću, obuću, kožu, papir, pluto i drvo, pokućstvo, proizvode od metala i nemetala, montažne zgrade te nerazvrstane gotove proizvode.

Izvor: DZS

Izvor: Eurostat

Praćen padom robnog uvoza

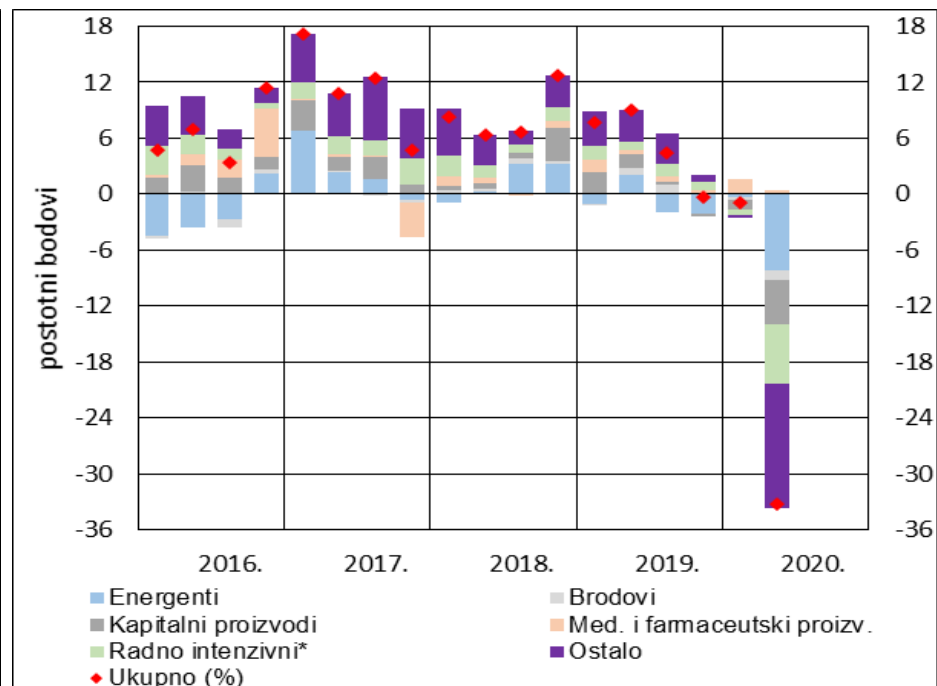
Dinamika uvoza

Napomena: Serije su prikazane kao tročlani pomični prosjeci godišnjih stopa promjene mjesečnih podataka. Podaci o ukupnom uvozu zaključno su s lipnjem 2020., dok su podaci o uvozu bez energenata zaključno sa svibnjem 2020.

Izvor: DZS

Doprinosi godišnjoj stopi promjene

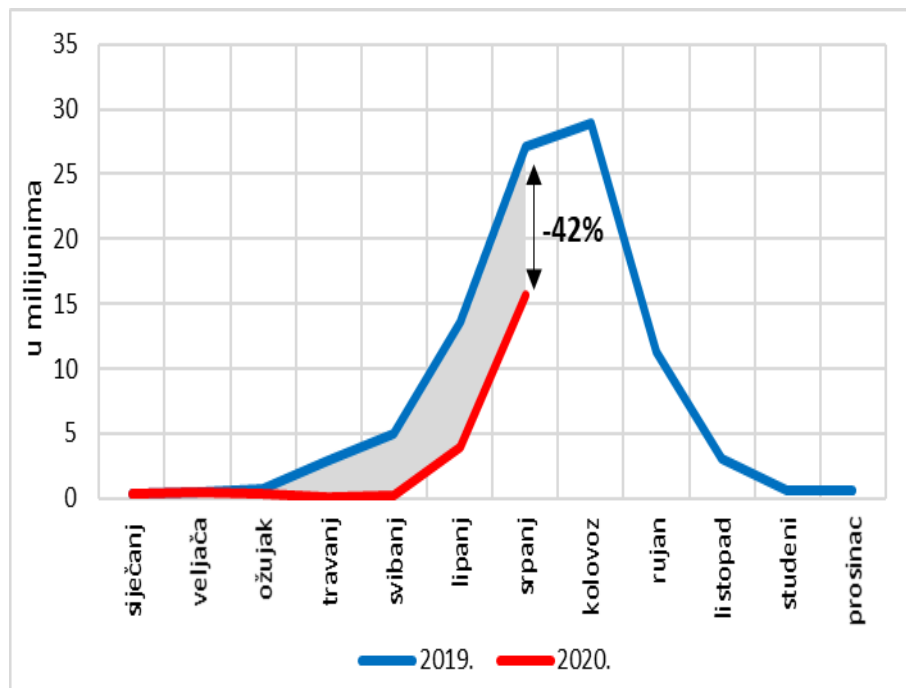

Napomena: Podaci za drugo tromjesečje 2020. odnose se na travanj i svibanj. * Radno intenzivni proizvodi uključuju (prema SMTK): tekstil, odjeću, obuću, kožu, papir, pluto i drvo, pokućstvo, proizvode od metala i nemetala, montažne zgrade te nerazvrstane gotove proizvode.

Izvor: DZS

Fizički pokazatelji u turizmu su premašili očekivanja, ali je financijski učinak još nepoznat

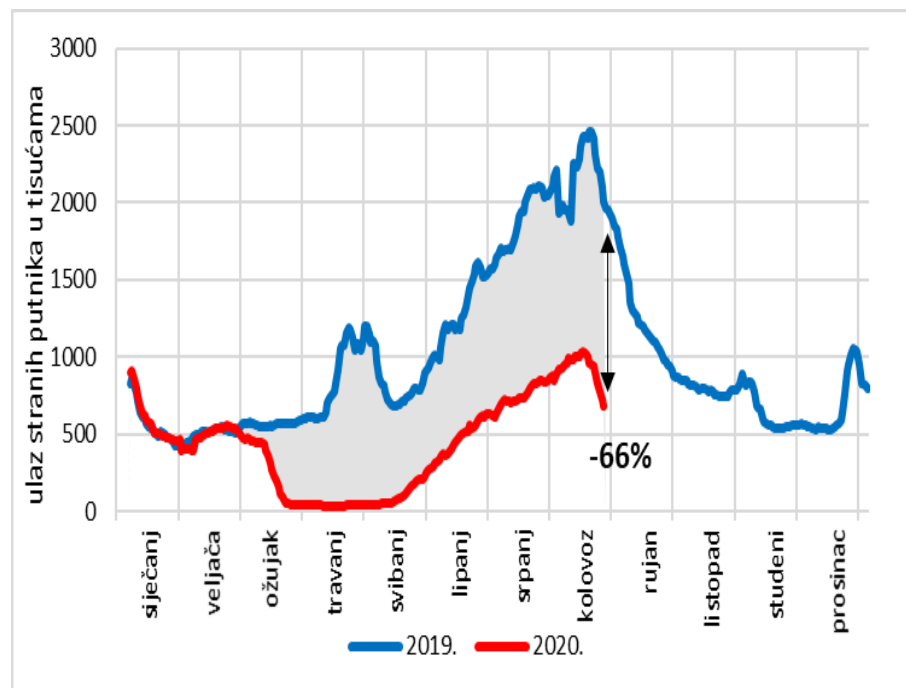
Noćenja stranih gostiju

Napomena: Korišteni su mjesečni podaci o ostvarenom broju noćenja stranih gostiju. Osjenčani brojevi i strelice na slici prikazuju koliko je trenutna aktivnost manja u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Izvor: HTZ eVisitor

Ulasci stranih putnika u posljednjih sedam dana cestovnim prijevozom

Napomena: Podaci zaključno s 24. kolovozom 2020. Osjenčani brojevi i strelice na slici prikazuju koliko je trenutna aktivnost manja u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Izvor: MUP

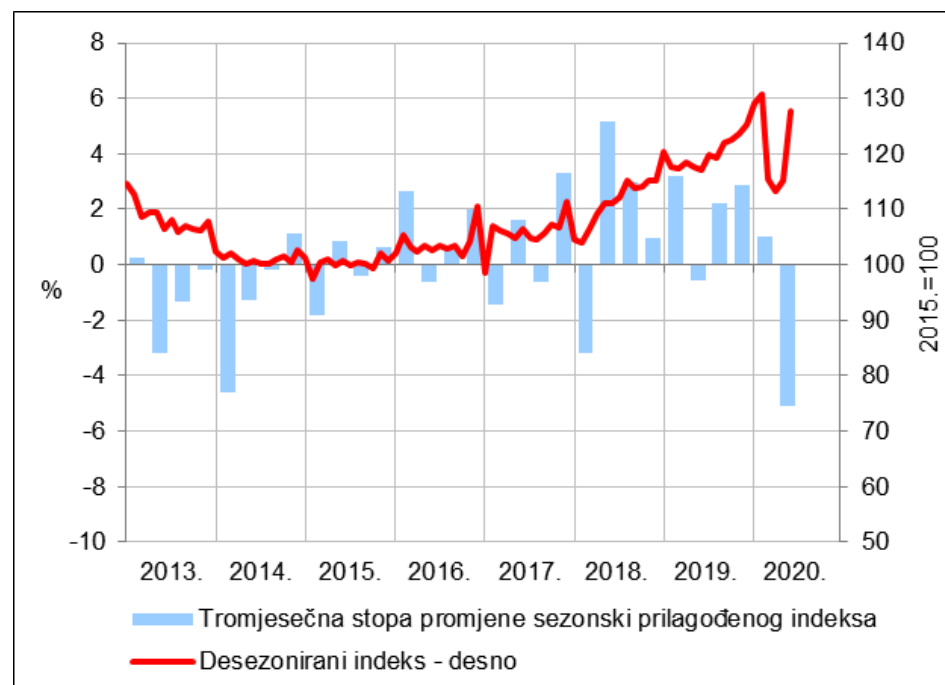
Industrija se u potpunosti oporavila, građevina gotovo potpuno

Industrijska proizvodnja

Napomena: Podatak za treće tromjesečje 2020. odnosi se na srpanj.
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

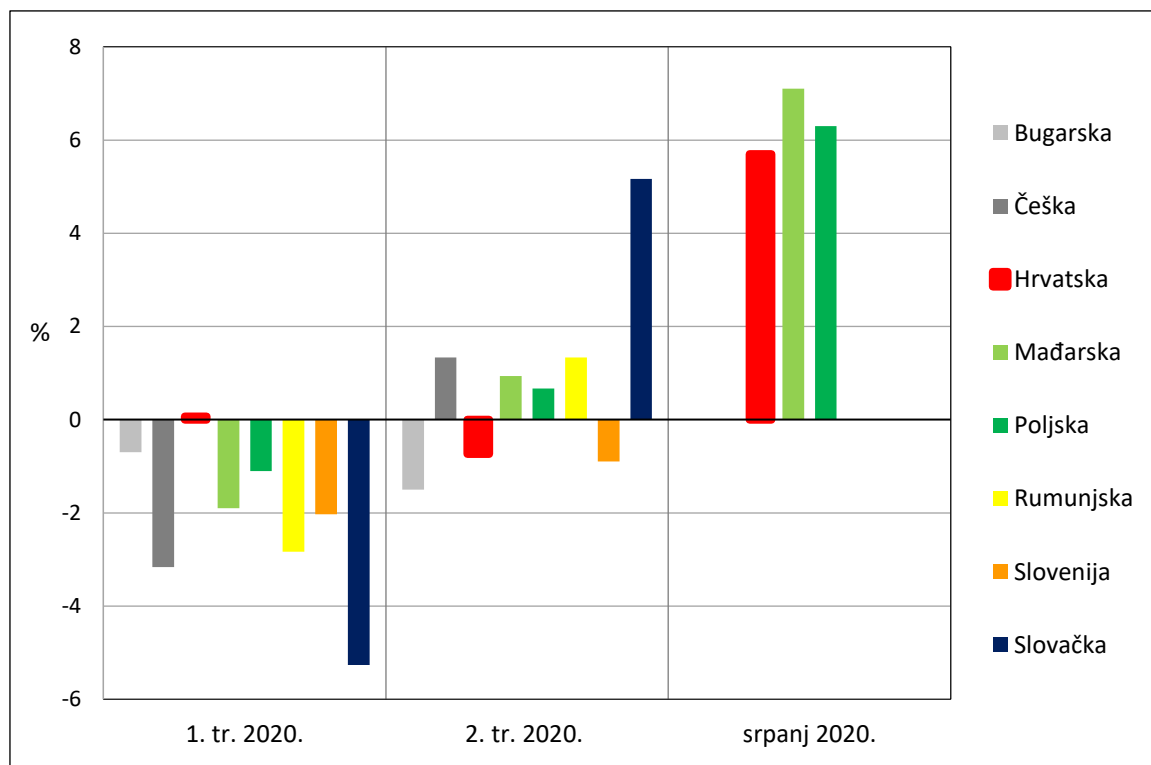
Fizički obujam građevinskih radova

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Pad hrvatske industrijske proizvodnje u 2. tr. snažniji od većine promatranih CEE zemalja, ali snažan oporavak u srpnju

Industrijska proizvodnja, sezonski prilagođeni podaci

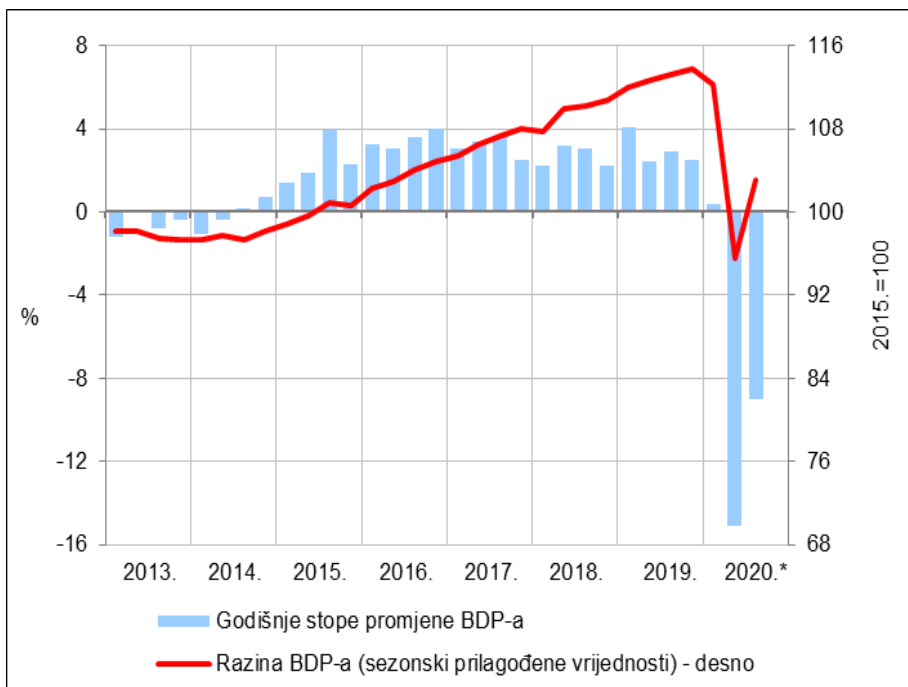
Napomena: Na slici su za 1. i 2. tr. 2020. prikazane prosječne mjesečne stope promjene sezonski prilagođenih podataka. Podaci za srpanj dostupni su samo za Hrvatsku, Mađarsku i Poljsku.

Izvor: Eurostat

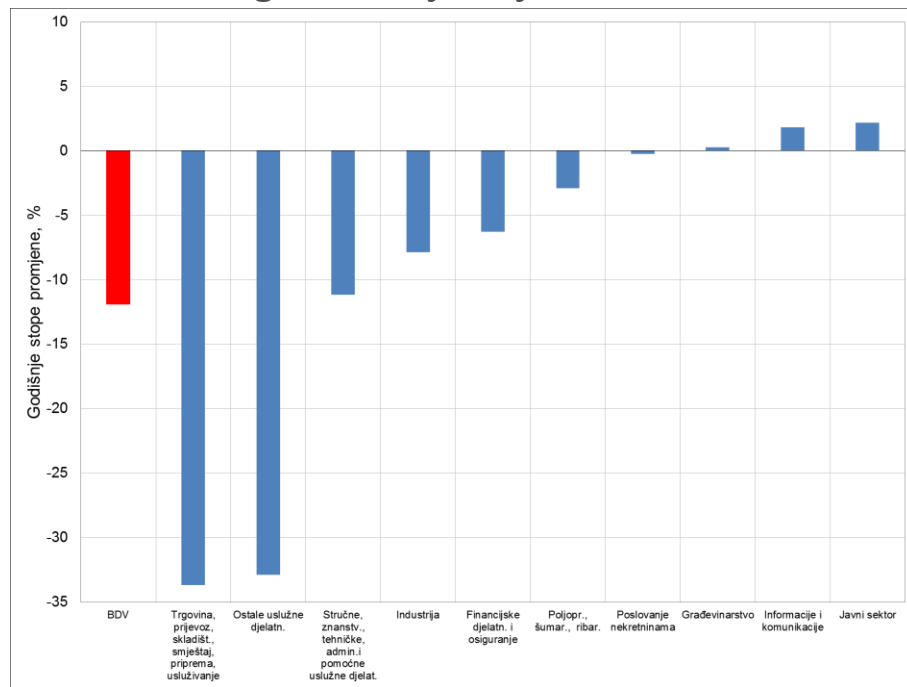

Snažna recesija, ali kratkotrajna (Q2: -15,1% na godišnjoj, -14,9% na tromjesečnoj razini) Oporavak u Q3, ali još uvijek nepotpun

Tromjesečni bruto domaći proizvod

BDV po djelatnostima u drugom tromjesečju 2020.

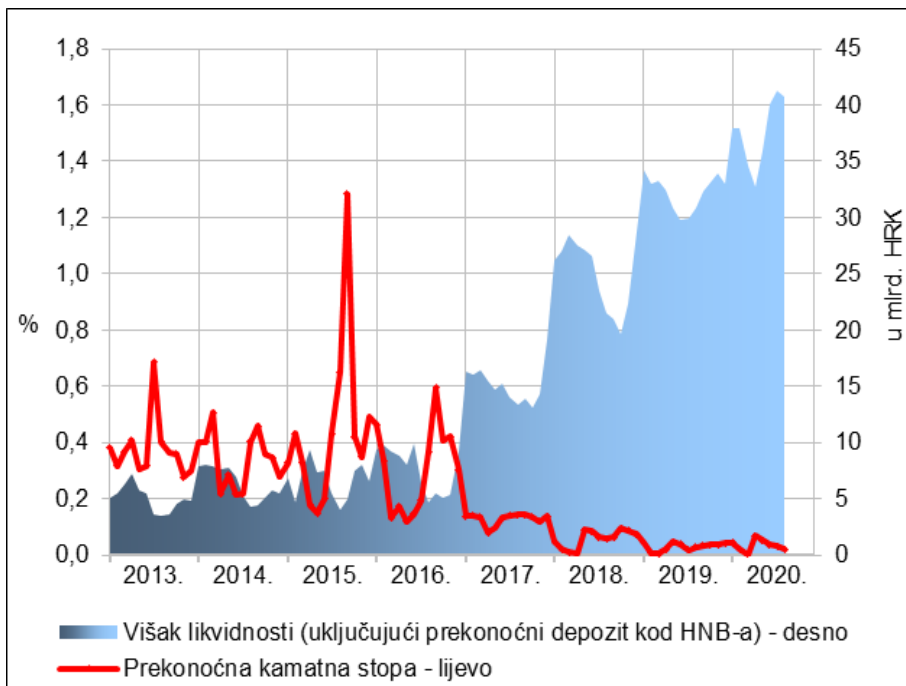
Napomena: *Podatak za 3. tr. 2020. odnosi se na Mjesečni pokazatelj realne gospodarske aktivnosti HNB-a, procijenjen temeljem podataka objavljenih do 1. rujna 2020.

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a), izračun HNB-a

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a), izračun HNB-a

HNB-ov otkup državnih vrijednosnih papira pridonio povijesno najvišoj razini viška likvidnosti

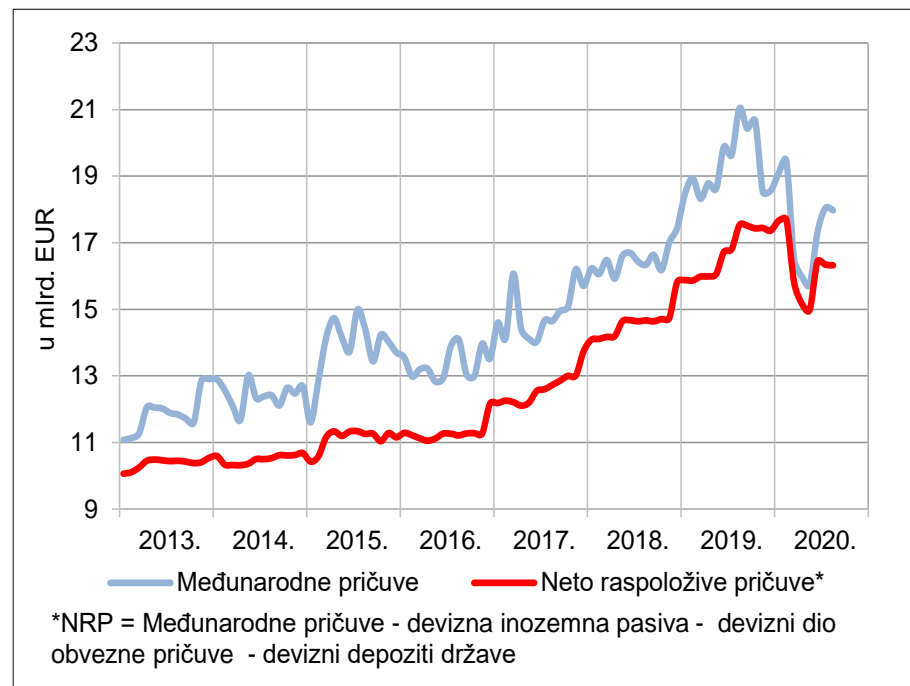
Likvidnost banaka i prekonočna međubankovna kamatna stopa

Napomena: Višak likvidnosti je razlika između stanja na računima za namirenje poslovnih banaka kod HNB-a i iznosa kojeg banke moraju održavati na tim računima prema obračunu obvezne pričuve. Prekonočna kamatna stopa se do kraja 2015. odnosi na prekonočnu međubankovnu kamatnu stopu, dok se od početka 2016. odnosi na prekonočnu kamatnu stopu na trgovanje banaka depozitnim novcem.

Izvor: HNB

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke

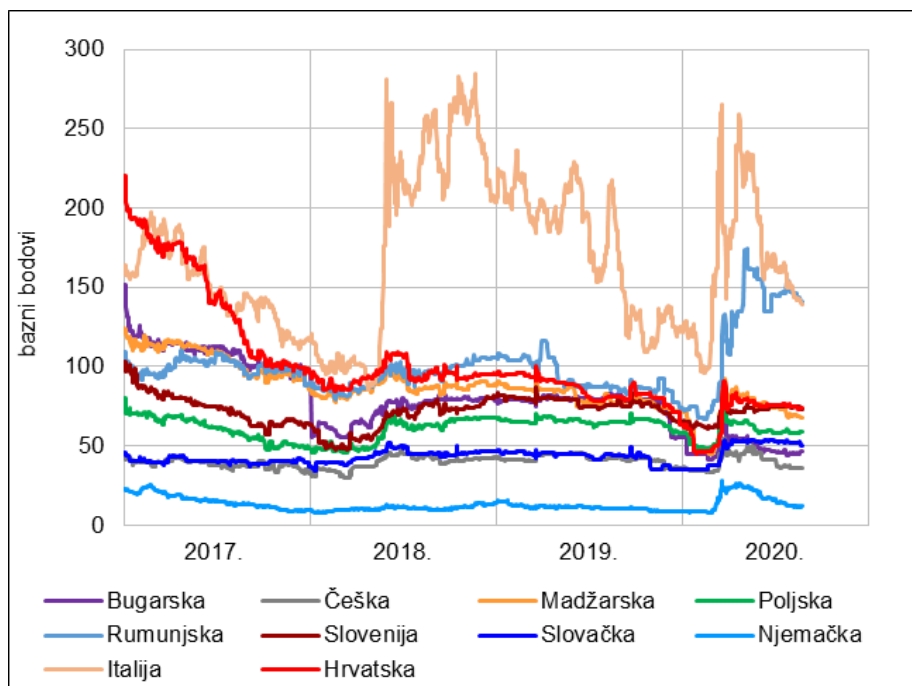

Napomena: Neto raspoložive pričuve definirane su kao međunarodne pričuve umanjene za deviznu inozemnu pasivu, obveznu pričuvu u devizama, devizne depozite države te izvanbilančne obveze (ugovori o razmjeni, eng. swap).

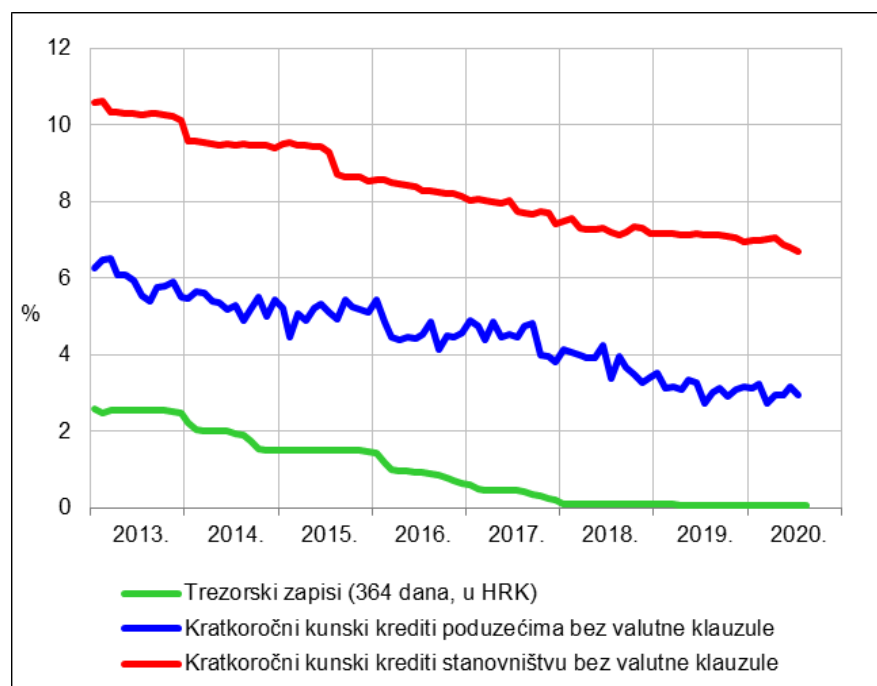
Izvor: HNB

Uvjeti financiranja za većinu se zemalja nisu značajnije promijenili u Hrvatskoj na povijesno najnižim razinama

Kretanje premije osiguranja od kreditnog rizika (CDS) za petogodišnje državne obveznice odabranih zemalja

Kratkoročni troškovi financiranja u kunama bez valutne klauzule

Napomena: Premija osiguranja od kreditnog rizika jest godišnji relativni iznos premije koju kupac CDS-a plaća kako bi se zaštitio od kreditnog rizika povezanog s izdavateljem nekog instrumenta.

Izvor: S&P Capital IQ

Izvor: HNB

Zaključak

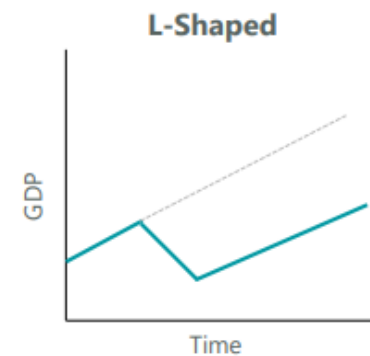
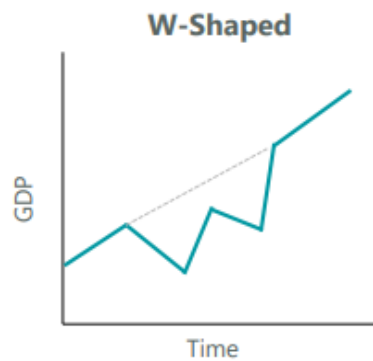
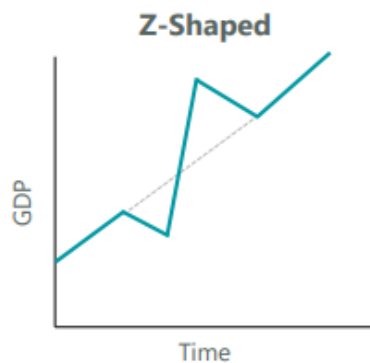
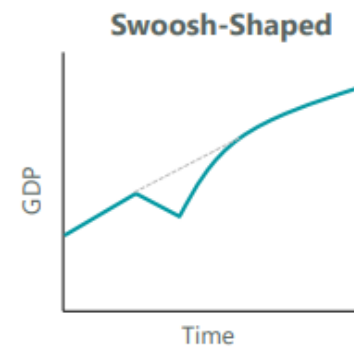
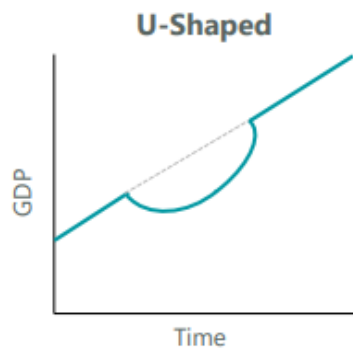
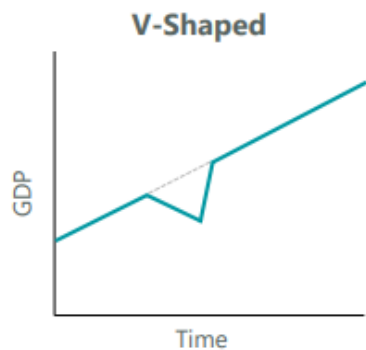

- ❑ blago poboljšanje očekivanja u međunarodnom okružju u 2020.
- ❑ domaća gospodarska aktivnost izložena iznimno dubokoj, ali kratkotrajnoj recesiji
- ❑ vidljive su naznake oporavka, ali je aktivnost i dalje znatno ispod predkrizne
- ❑ recesija je posebno pogodila uslužni sektor, dok je pad industrije i robnog izvoza blaži
- ❑ na vrhuncu sezone noćenja stranih gostiju bila su povoljnija od očekivanja; međutim, krajem kolovoza vidljivi su znaci pogoršanja, postsezona je upitna; financijski učinak je još uvijek nepoznat

---

Oporavak ekonomije nakon pandemije koronavirusa

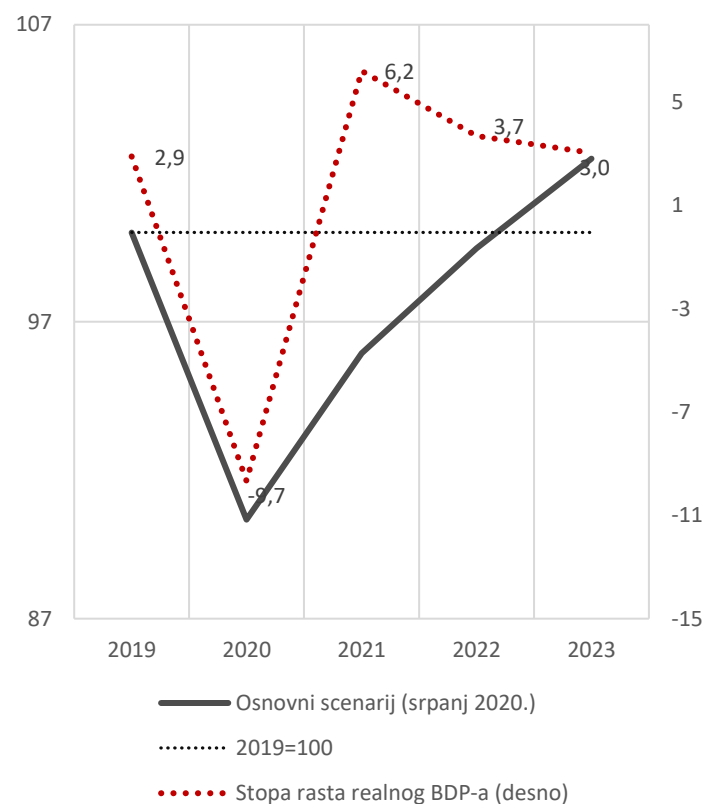
Oblici ekonomskih recesija/oporavka (razine BDP-a)

Očekivani oblik recesije/oporavka u Hrvatskoj scenarij)

(osnovni

- u raspravama o obliku recesije i oporavka važno je voditi računa o razlikama između realnih stopa rasta i razina BDP-a
- prema projekciji iz srpnja 2020. godine HNB u 2021. godini očekuje snažan oporavak realne stope rasta BDP-a, sa stopom višom od 6% na godišnjoj razini
- međutim, očekuje se kako ova stopa rasta neće biti dovoljna da se realni BDP vrati na razinu iz 2019. godine
- povratak na razinu realnog BDP-a iz 2019. godine se očekuje tijekom 2022. godine
- u tom kontekstu se može reći da se u Hrvatskoj očekuje blaži oblik U-recesije (neki autori ovaj tip oporavka nazivaju „swoosh“)
- s obzirom na nešto povoljnije pokazatelje turizma osnovni scenarij može biti nešto optimističniji, ali se ne očekuje promjena putanje oporavka

---

Digitalne valute i zelena monetarna politika

Utjecaj korone na digitalne valute je umjeren

- ❑ Regulatori prate utjecaj tehnologije i promjena na financijski i platni sustav
- ❑ Korona dovela do smanjenja udjela gotovine u plaćanjima ...
- ❑ ... ali u HR i dalje volimo gotovinu!
udjel gotovine u broju platnih transakcija smanjen s 84% u 4/2019. na 73% u 4/2020.
(57% na 52% vrijednosti svih transakcija)
povećanje iznosa za kartična plaćanja bez PIN-a
- ❑ Hrvatska traži zajednička rješenja
=> ECB ubrzao rad na digitalnim valutama
- ❑ Trenutno rješenje je nastaviti temeljiti platni sustav na sadašnjem financijskom sustavu uz uvedena su instant plaćanja
  - TIPS na razini EU
  - EuroNKS i NKSInst u Hrvatskoj

IZAZOV UVOĐENJA DIGITALNE VALUTE (Lagarde, 2019.)

NEDOSTACI GOTOVINE

- ❑ Skupo čuvanje i transakcije
- ❑ Podrška kriminalu i poreznoj evaziji

- ❑ Tehnološki neprikladna

RAZLOZI ZA DIGITALNU VALUTU

- ❑ Financijska uključenost
- ❑ Sigurnost i zaštita potrošača
- ❑ Zaštita privatnosti

RIZICI

- ❑ Financijski integritet
- ❑ Financijska stabilnost
- ❑ Ograničenje inovacija

Korona kriza privremeno usporila razvoj zelene monetarne politike

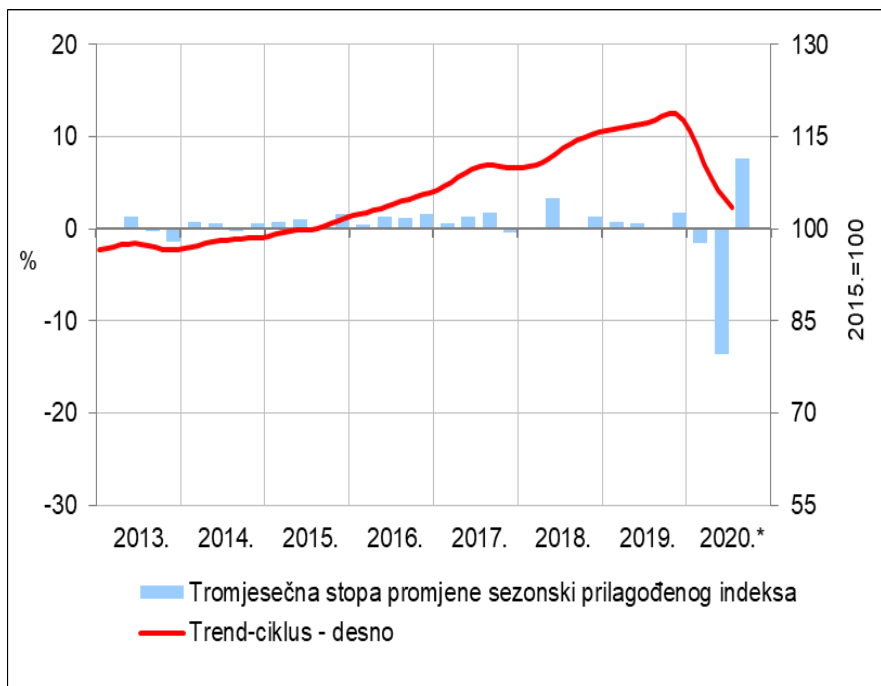
- ❑ Središnje banke usmjerene prilagodbi klimatskim promjenama, a manje borbi protiv klimatskih promjena kroz financiranje energetske tranzicije
- ❑ Centralnobankarski resursi privremeno preusmjereni s pitanja klimatskih promjena na pitanje koronakrize ...
- ❑ ... ali koncenzus da zaštita okoliša ulazi u mandat ESSB-a u mjeri u kojoj ne ugrožava stabilnost cijena i sukladno tržišnom principu
- ❑ Pitanje klimatskih primjena uključeno u „monetary strategy review“, a očekuje se i dodatni dokument ESB-a
- ❑ Središnje banke mogu povećati udjel „zelenih“ plasmana u portfelju ali ne mogu donositi odluke o pojedinim investicijama:
  - U tom smislu ključne su razvojne banke (EIB) koje će kreditirati energetska tranzicija izdavanjem obveznica na tržištu a koje će moći otkupljivati središnje banke
  - Monetarni režim ograničava HNB u prekomjernom kreiranju domaće aktive, koju usmjerava prvenstveno u obveznice RH

Dodatak

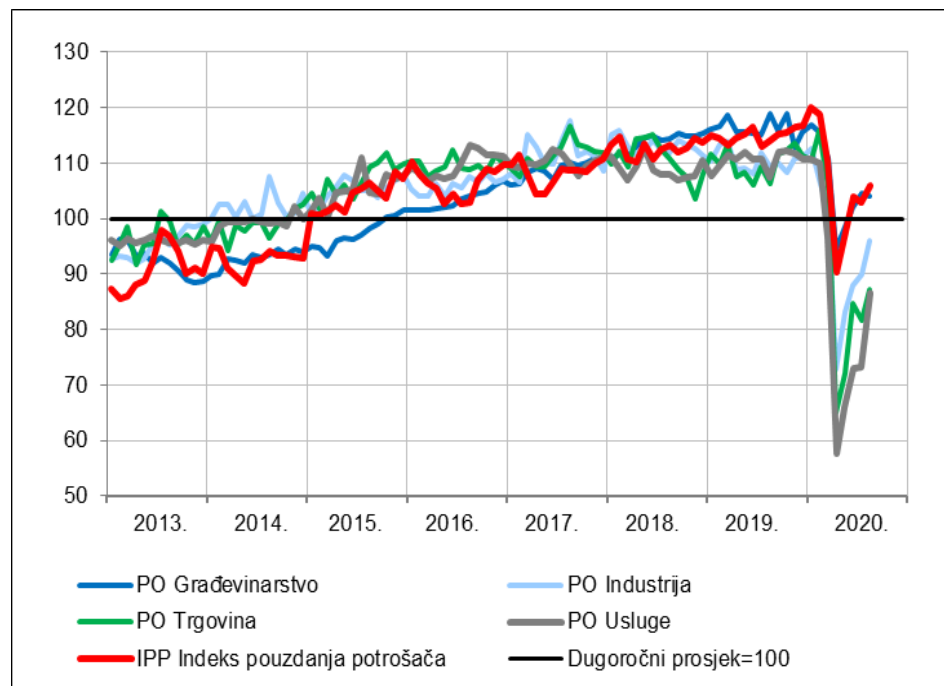
Djelomičan oporavak indeksa pouzdanja u srpnju i kolovozu; pad realnog prometa od trgovine na malo (-0,9% na mjesečnoj razini)

Realni promet od trgovine na malo

Napomena: Podatak za treće tromjesečje 2020. odnosi se na srpanj.
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Pokazatelji poslovnog i potrošačkog optimizma standardizirane desezonirane vrijednosti

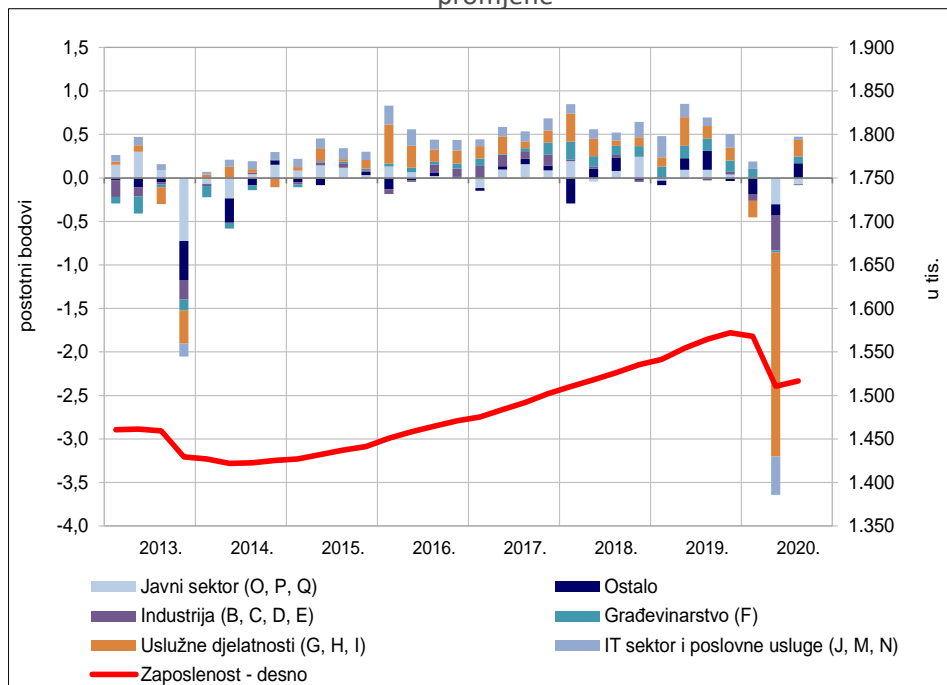

Izvor: Ipsos (sezonska prilagodba HNB-a)

Poboljšana situacija na tržištu rada tijekom lipnja i srpnja, no i dalje znatno nepovoljnija u odnosu na pretkrizno razdoblje

Zaposlenost po djelatnostima NKD-a

sezonski prilagođeni mjesečni podaci, doprinosi tromjesečnoj stopi promjene

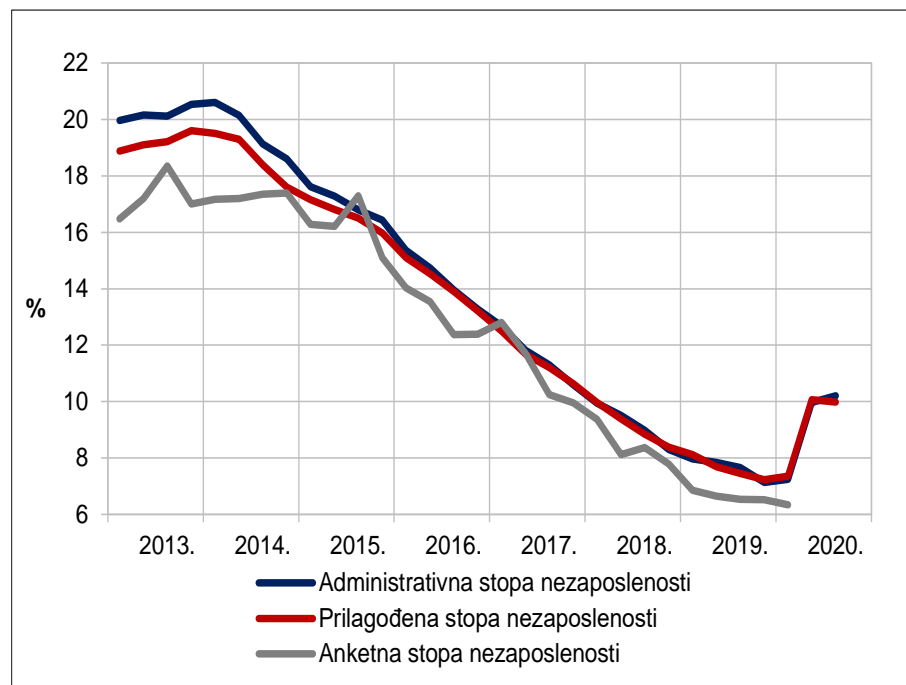

Napomena: Podaci za treće tromjesečje odnose se na srpanj.

Izvor: HZMO (sezonska prilagodba HNB-a)

Stope nezaposlenosti

sezonski prilagođeni podaci

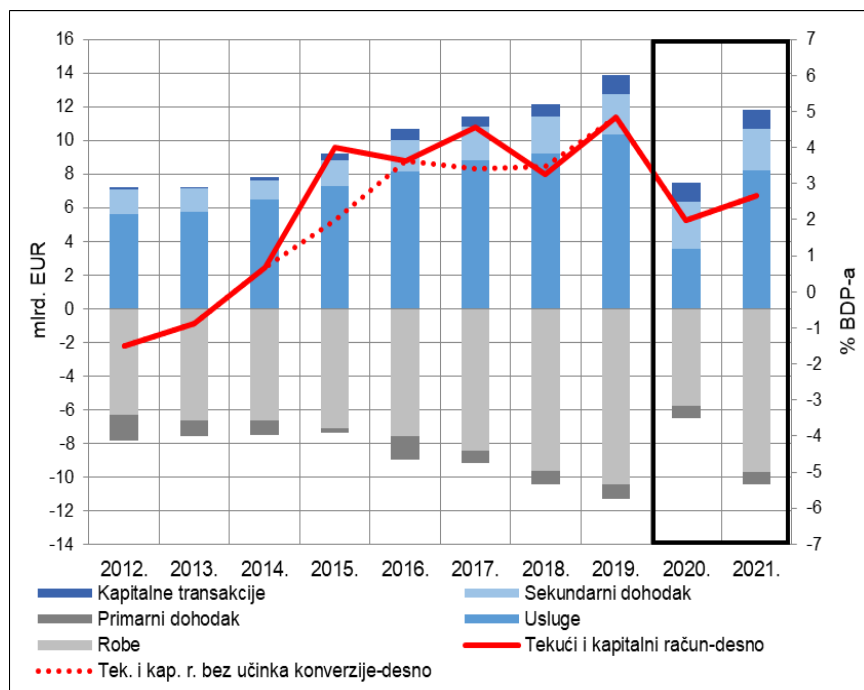

Napomene: Prilikom izračuna administrativne stope nezaposlenosti od siječnja 2015. koriste se podaci o zaposlenosti prikupljeni iz obrasca JOOPD. Podaci o zaposlenosti revidirani su unatrag od siječnja 2016. do prosinca 2019. Prilagođena stopa nezaposlenosti procjena je HNB-a i računa se kao udio broja administrativno nezaposlenih u aktivnom stanovništvu (nezaposlene osoba i osiguranici HZMO-a). Podaci za treće tromjesečje 2020. odnose se na srpanj.

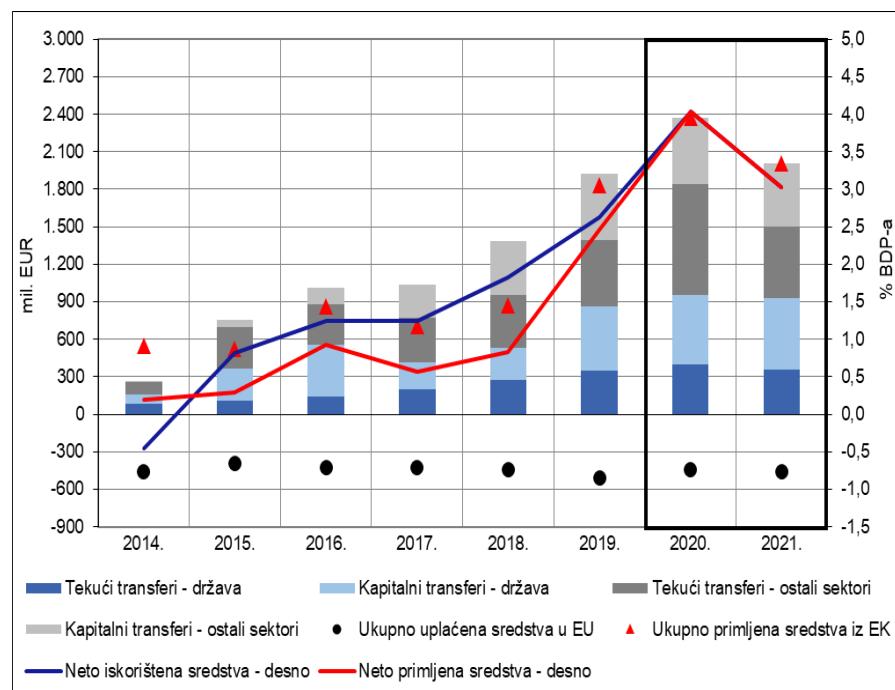
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Očekuje se primjetno smanjenje viška na tekućem i kapitalnom računu platne bilance u 2020.

Struktura salda tekućeg i kapitalnog računa platne bilance

Neto transakcije s EU proračunom

* isključujući jednokratne učinke na dobit banaka (konverzija kredita indeksiranih uz CHF u 2015.; Agrokor u 2017. i 2018.)

Izvor: HNB

Napomena: Pozitivna vrijednost neto raspoređenih sredstava znači višak nad uplatama u proračun EU-a,

Izvor: HNB; MF

Uz povećanje manjka opće države u prvom tromjesečju, zabilježeno je i značajnije povećanje javnog duga

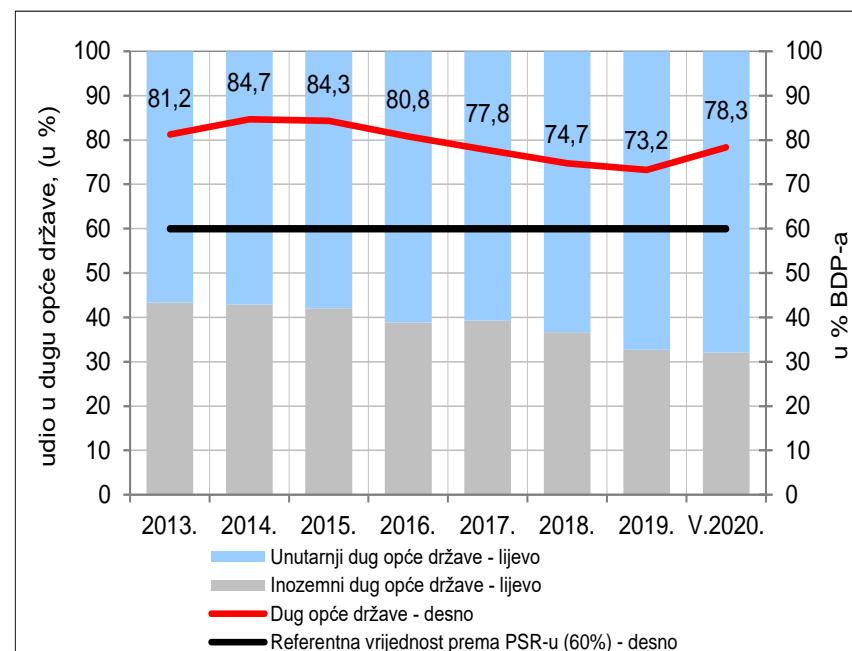
Neto zaduživanje konsolidirane opće države

prema metodologiji ESA 2010, u mil. HRK

	I. - III. 2019.	I. - III. 2020.
Ukupni prihodi	41,857	41,930
Izravni porezi	6,322	6,016
Neizravni porezi	16,407	16,324
Socijalni doprinosi	11,406	11,943
Ostalo	7,722	7,647
Ukupni rashodi	43,809	45,642
Socijalne naknade	15,249	15,416
Subvencije	2,279	2,223
Kamate	2,210	1,962
Naknade zaposlenicima	11,156	12,161
Intermedijarna potrošnja	7,352	7,859
Investicije	3,137	3,410
Ostalo	2,427	2,611
Neto pozajmljivanje (+) / zaduživanje (-)	-1,952	-3,712

Izvor: DZS, Eurostat

Dug opće države (ESA 2010)

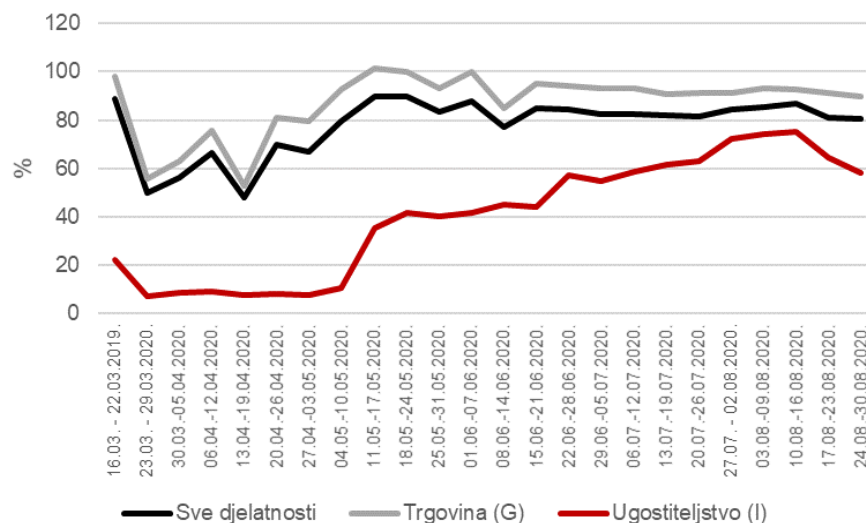
Izvor: HNB

Djelomičan oporavak iznosa fiskaliziranih računa u trećem tromjesečju, uz zabilježen pad krajem kolovoza

Podaci o iznosima fiskaliziranih računa, mlrd. HRK

	Sve djelatnosti			Trgovina (G)			Ugostiteljstvo (I)		
	2019	2020	stopa rasta	2019	2020	stopa rasta	2019	2020	stopa rasta
Q1 2020.	37.0	37.7	2%	25.8	27.1	5%	3.0	2.7	-10%
siječanj	11.9	12.9	9%	8.3	9.1	9%	0.9	1.1	14%
veljača	11.7	12.7	9%	8.2	9.1	11%	1.0	1.1	11%
ožujak	13.4	12.0	-11%	9.3	8.9	-5%	1.1	0.6	-50%
Q2 2020.*	48.4	36.9	-24%	32.4	27.7	-14%	6.6	2.2	-67%
travanj*	17.2	10.5	-39%	11.9	8.3	-30%	1.8	0.1	-92%
svibanj*	14.2	12.2	-14%	9.5	9.2	-3%	1.8	0.6	-67%
lipanj*	17.1	14.3	-16%	11.0	10.2	-7%	3.0	1.4	-52%
Q3 2020.*	45.6	37.9	-17%	26.6	24.4	-8%	10.8	7.1	-34%
srpanj	20.0	16.4	-18%	11.9	11.0	-8%	4.4	2.6	-40%
kolovoz*	25.6	21.5	-16%	14.7	13.5	-8%	6.4	4.4	-31%

Indeks iznosa fiskaliziranih računa u odnosu na usporedivi tjedan prethodne godine

Napomena: Podaci za travanj uključuju podatke za razdoblje od 30.3. do 3.5., podaci za svibanj podatke od 4.5. do 31.5., podaci za lipanj podatke od 1.6. do 28.6., dok podaci za treće tromjesečje uključuju razdoblje od 29.6. do 23.8. Podaci za srpanj uključuju podatke od 29.6. do 26.7. te podaci za kolovoz uključuju podatke od 27.7. do 23.8. Trgovina je prikaz za djelatnost prema NKD-u G-Djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla, dok je Ugostiteljstvo I -Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane.

Izvor: Porezna uprava, Ministarstvo financija, HNB

Izvor: Porezna uprava, Ministarstvo financija, HNB

Hvala na pozornosti!